

Budapest, 1882. Junius 3.

19.-20. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK
HETISZEMLÉJE.

SZAKSZERKESZTŐK:

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FILFŐLŐS SZERKESZTŐ:

HACZIÁNY GÉZA.

Szerkesztőség: Váci-utca 24. sz.
Kiadó hivatal: Váci-utca 9. sz. a
„Harmonia” társulat zeneműkeres-
kedése.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . . . 6 ft
Félévre . . . . . 3 ft
Negyedévre . . . . . 1 ft 30 kr.

Társulatunk.

Minden új eseménynek közös a sorsa. Létezése első pillanatától fogva több az ellenese mint az előmozdítója. Az emberekben nagy a konzervatív hajlam s jobb szeretnek már taposott, ismert utakon járni. Áll ez, az esetre is, ha valamelyik új eszme, vállalat senkinek sem ütközik érdekébe, mennyivel inkább akkor, ha az a bizonyos új intézmény, bizonyos speciális érdeket zavar, bizonyos monopoliumokat tesz tönkre, s a sötétben halászó, magát hazafiasnak feltüntető, mindazonáltal leghazafiatlanabb eljárás ostromozását, felderítését tüzi ki zászlajára.

Ez sorsa társulatunknak is.

Az eszme új, a kivétel új, célja is egészen ismeretlen volt eddig.

A hazai zeneműkiadásnak célja t. i. mind ez ideig az volt: hogy az azzal foglalkozó kereskedők gyorsan és biztosan meggazdagodjanak. Ez a nagy cél? szentesítette az eszközöket is, melyek segélyével az eléretni óhajtatott.

A magyar zeneművészetnek fejlesztése, új tehetségek felfedezése, felkarolása és ismertetése, a magyar zene és zeneszerzők külföldön létesítendő propagandája teljesen mellőztetett.

Ezeken óhajt segíteni társulatunk, azt akarja, hogy ezentúl hazánkban a zeneművészet, zenemű-kiadó és terjesztő központtal birjon, hogy a zeneszerzők ezentúl saját maguk élvezzék szellemi termékeik jogosan megérdemelt gyümölcsét; hogy a magyar zeneszerzők ne legyenek kény-

telenek a külföldi zeneműkereskedőket felkeresni, s hogy ha új tehetség akad, az rögtön felkaroltassék, neve ismeretessé, művei elterjedté ténssenek.

Társulatunk ezen nemes célja azonban, fájdalom, nagyon sok privát érdeket zavar, s így nem csoda, hogy tömérdek ellenséget számlál, rosz indulattal és rágalommal kénytelen megküzdeni.

Az ellenséges áramlat nem igen válogatta fegyvereit; felhasznált mindent mi gyermekkorát élő társulatunkat tönkre tehetne volna, jól tudván azt, hogy ha most nem sikerül az eszmét letiporni, később megerősödve, elvbarátokat szerezve, nem lesz többé képes mérges fulánkjával az igaz ügynek ártani. Kimerítette a rágalom egész kromatikus skáláját, a külföldi kiadók és gyárosoknál aláásta társulatunk hitelét, megingatni íparkodott részvényeseink bizalmát, mocsokkal, ráfogásokkal illeté az intézők neveit, nem mult nap, hogy légből kapott hír szárnyra nem kelt volna.

Kár is volna mindazokat az ostoba pletykákat egyenként felsorolni, melyek mindannyian a célra voltak roszakaratólag kikombinálva, hogy társulatunk létezése s haladásában akadályt képezzenek.

S hogy mégis mindezek dacára sikerült a megalakulás, a megállhatás, sikerült az alább kimutatandó szép eredményt elérni, azt egyrészt a hazafias sajtó meleg pártolásának, másrészt általában a nagy közönség, különösen pedig a részvényesek erélyes támogatásának köszönheti a társulat.

Félév óta áll fenn a társulat s máris meglepő eredményt mutat fel a félévi kimutatás.

Az elnök Bartay Ede nemz. zenedei igazgató óhajára a félévi üzleti kimutatás elkészítettett, s az igazgatóság és felügyelő bizottság együttes ülésében előterjesztetett, ezen mérleg szerint :

M é r l e g - s z á m l a

1882. április hó 30-án.

T a r t o z i k			K ö v e t e l				
	frt	kr		frt	kr		
1	Külföldön	4604	28	1	Raktár	8824	70
2	Zongora-terem	9692	—	2	Beruházási költség	2568	59
3	Befizetett részvény tőke	9355	—	3	Követelések	560	80
	Egyenleg	3741	96	4	Vidéki követelés	238	35
				5	" "	1435	11
				6	Zongora-terem	13070	30
				7	Pénztár készlet	695	39
		27393	24			27393	24
					Egyenleg	3741	96

A társulat jelenlegi állása tehát nemcsak aktiv, hanem máris tényleges haznot mutat fel; hogy mennyit lesz képes ebből a részvényeseknek juttatni, az természetesen csak az egész évi okt. 31-én zárandó mérleg alapján lesz meghatározható.

A jelentés szerint bírálatra eddig 126 zenemű érkezett, melyek közül 3 lett kiadásra elfogadva, a többiek beható bírálat után az illető szerzőknek visszaadattak.

Tényleg 26 zenemű lett kiadva, melyek az eddig befizetett részvénytőke egy nyolcad részét vették igénybe. A kiadott művek között van Schauer Ferenc »A t a l a« című dalműve is, továbbá koszorús dalműköltőnk Erkel Ferenc mester »N é v t e l e n h ő s ö k« című dalművében előforduló »H o n v é d t a k a r o d ó«, különféle zongoradarabok, csárdások, férfinégyesek, népdalok stb.

A társulat M u n k á c s y nagy hazánkfia tiszteletére és jelenlétében a »Hungária« dísztermében fényes estélyt rendezett, melyen Maleckyné asszony a nemz. színház tagja, Ney Dávid úr a nemz. színház tagja, s Dr. Váradi Antal tanár úr közreműködtek.

A jelentés tudomásul vétetett, s annak közzététele a felügyelő bizottság felülvizsgálata után elhatározottatott.

A részvényesek száma 97, íme a névsor:

P á r t f o g ó k:

gr: Zichy Géza, a nemzeti zenede elnöke,

br. Kaas Ivor,

Liszt Ferenc, az országos zeneakadémia elnöke,

Erkel Ferenc, az országos zeneakadémia igazgatója.

E l n ö k:

Bartay Ede, a nemzeti zenede igazgatója.

1. H u b e r Károly, karnagy (igazg. tag.)	15. Vas Lajos, bizomány raktár főnöke
2. G o b b i Alajos, tanár (igazgatósági tag.)	16. Bahnert J. V., tanár.
3. Hubay Jenő, a brüsszeli kir. zeneakadémia tanára	17. Czako János, tanár,
4. Dr. Walla Ferenc, (fel. bizottsági tag.)	18. Ébner Lajos, festőművész (Páris.)
5. Allaga Géza, (bir. bizottsági tag.)	19. Erkel Gyula, nemz. színházi karnagy (bir. biz. tag.)
6. Aggházy Gyula, festőművész.	20. Erney József, tanár (igazg. elnök.)
7. Avar Alajos, zenetanár.	21. Egner Adolf, zenetanár.
8. Bogisich Mihály, belvárosi káplán.	22. Feledi Flesch Tivadar, festőművész.
9. Barhó István.	23. Dr. Flesch Aladár.
10. Beliczay Gyula, zeneszerző (bir. bizottsági tag.)	24. Földessy Lipót, zenetanár.
11. Bartay János, tanár (bir. biz. tag.)	25. Frankhauser Károly, zenetanár.
12. Dr. Hubay Károly, vezérigazgató,	26. Fischer Géza.
13. Bertha Sándor, zeneszerző.	27. Fischer Gézáné.
14. Aggházy Károly, zeneszerző (igazgatósági tag.)	28. Fijalkovszky Lajos.
	29. Gerlay Vilmos.
	30. Gaal Ferenc, zenetanár.

31. Harrach József, tanár.
32. Hegyessy Lajos, gordonkaművész.
33. Károlyi György (fel. biz. tag.)
34. Kis Péter, zenetanár (bir. biz. tag.)
35. Khayll Antal, zenetanár.
36. Karsai Albert.
37. Kaudersz Manó, zenetanár.
38. Kohner Adolf.
39. Kohner Károly.
40. Krisztinkovich Béla.
41. Láng Fülöp, énekművész.
42. Dr. Morgenstern Sándor.
43. Mészáros Imre, zenetanár.
44. Nicolies Sándor, zeneakadémiai tanár.
45. Németh (Szentirmay) János, zeneszerző.
46. Náday Ferencné, dalművésznő.
47. Ormody Vilmos.
48. Piller Ferenc, zenetanár.
49. Pauli Richárd, nemz. színház tagja.
50. Dr. Popper Ármin, zongoratanár.
51. Dr. Reinitz Adolf, (fel. biz. tag.)
52. Rózsa Kálmán.
53. Schauer Ferenc, zeneszerző.
54. Szabados Károly, nemz. színház tagja.
55. Székely Imre, zenedei tanár.
56. Schütze Rezső, zenedei tanár.
57. Kiss Gyula.
58. Simonffy Kálmán.
59. Spitzer Manó, festőművész (München.)
60. Tornyai Schosberger Nándor.
61. Goll János, zenetanár.
62. Ullmann Károly Pál.
63. Vajdaffy Béla, zenedei tanár (bir. tag.)
64. Ziegler János, zenetanár.
65. Margittay József, tanár.
66. Sigmund Ákos.
67. Dr. Horváth Árpád.
68. Jeszenszky Danó, kir. közjegyző.
69. Kammerer Ernő.
70. Pollitzer Gusztáv.
71. Pollitzer Zsigmond.
72. Brachfeld Sándor.
73. Flesch Fülöp.
74. Dr. Kerékgyártó Elek, tanár.
75. Kovarez Emil, tanár.
76. Krausz Lajos.
77. Thónka István, zenedei tanár.
78. Verebi Végh János, az oszágos zeneakadémia alelnöke (bir. biz. tag.)
79. Guttmann Gyula.
80. Friedman Mór.
81. Ellenbogen Adolf, zeneszerző.
82. Schreiber Janka, a budapesti angol kisasszonyok zárda főnöke.
83. Basch Fülöp.
84. Dietrichstein Mór.
85. Kintner Károly.
86. Lampel Hugó.
87. Mahler Róza.
88. Dr. Plichta Soma, főorvos (Losonc.)
89. Tamássy Béla, országgyűlési képviselő.
90. Parnady József, ügyvéd.
91. Dr. Lederer Márton, ügyvéd.

Ily szép eredmény után a jövőbe vetett bizalommal folytatja működését az igazgatóság, s reményli, hogy a kitűzött célnak mindenben meg fog felelhetni. Olvasóinkat pedig arra kérjük, hogy ezen adatokat szíves tudomásul véve, ügyünknek barátokat s pártolókat szerezni sziveskedjenek.

Dr. Hubay Károly,
igazgató

Utóhangok.

Engeszer Máttyás 70 éves jubileuma alkalmából **G a r a y A l a j o s,** dunaszekcsői plébános következő szép költeményt küldte az ünnepeltnek :

Üdvözlétül, szép lelkű férfiú!
Fogadd a zengő lant szavát:
Egy lombbal gazdagabb a koszorú,

Melyet örömmel nyujt ma át
A hála és elismerés neked —
Szívünkben lángoló hő szeretet!

Érdemben oly dús, munkás életed
A szépművészetek terén
Csodálatunk magasztos tárgya lett —
Oh mennyei szent élelmény!
Két geniusz ikertestvérekül
Főnkelt nemes szívedben egyesül.

A bűbajos zene költészetét
A lant s a dalnak istene
Leheite kegyajándokul beléd —
És ime égi ihlete
Felgyújtá oly fogékony lelketed.
Fönnen lángoltatá szívérzeted!

S ez ihlet szent hevével párosul
Kitartó munka s szorgalom,
Ezek legékesebb jutalmaul
Babér ragyog homlokodon.
Az ihlet és a munkakedv remek
S örök beesű művet teremtenek.

S haladtál egyremind előre e
Szép pályán, mely babért terem,
De vértövis is egykép és vele
Behinti azt bőségesen;
Az élet csalhatlan tanunk reá,
Hisz azzal ezt oly sokszor hordozá.

Veríték gyöngyözé be, jól tudom,
Nem egyszer gondtelt homlokod,
Midőn a terhes munka egykoron
Sarkalt, pihenni nem hagyott:
De lám e gyöngynek fényes lombja nőtt
S halántékodra zöld babért fűzött.

Az égi ihlet és tenérdemed:
A sok jeles körödbe gyűl,
Az érdemkoszoru ősz fűrtidet
Fénnyel ragyogja most körül.
Ilyent a hon elismerése ad —
Hordozd soká diszes babérodát!

S hatán elhervad is a zöld fűzér,
A gyöngye test a porha hull,
A szellem elszáll, távol utra tér,
Az égiekkel rokonul,
Sok szép dicső remek műved
Nem lát soha halált, enyészetet —

A lant, a dal esodás bűbájával
Köztünk marad, a nemzeté
Mely téged legdicsőbb fiával
A halhatlanok közé
Büszkén, önérzetesen ír, jegyez: —
Oh a n a g y o k jutalma ez!

A »bonyhádi dalárda« elnökétől következő üdvözlő irat érkezett:

Tekintetes Engeszer Mátyás úrnak Budapesten.

A »Bonyhádi dalárda« című egyesület f. hó 8-án tartott választmányi gyűlésen örvendetes tudomásul vette azon nevezetes eseményt, mely szerint mult hó 16-án tekintetes Uraságodnak élte 70-ik, zenészeteti téren pedig félszázados vagyis 50-ik évét barátai és tisztelői fényesen megünnepelelték a fővárosban.

Ezen jubileum híre nemcsak egyesületünk tagjai, hanem községünk minden lakója kebelében lelkesült örömet kelte, mivel tekintetes Uraságod bármily kitüntetése vagy megtiszteltetése reánk bonyhádiakra is kitüntetés és megtiszteltetés, mert büszkén mondjuk mindannyian: »a mi Engeszerünk«. Igen, teljes joggal mondhatjuk mienknek; hisz itt látta vala meg a napvilágot, itt ringott bölcsője, itt tölté az emberi életkor legszebbikét, a gyermekkort s itt fejlesztetének és ápoltatának zeneművészetének csirái, szóval: egész lényének és fenséges mivoltát alkotó ereje itt nyerte légyen lételetét. Mindezek mellett a hála köteléke is fűzvénn bennünket a köztiszteletben álló Engeszer névhez, a mennyiben Bonyhád város lakóinak nagy többsége az érdemekben megőszült és az akkoron uralkodó koronás királyunk által is kitüntetett boldogult édes atyjának köszöni erkölcsös és hazafias neveltetését; — s így bátran mondhatjuk: »a mi Engeszerünk«.

Ezen körülmények alapján a »Bonyhádi dalárda« is a fenntisztelt Jubiláns úrnak »a mi kedves Engeszerünk«-nek országos hírű megtiszteltetésének emlékére utóhangokkal akar eme szerény sorokban tiszteletének, forro szeretetének és megkülönböztető hódolatának kifejezését adni.

Fogadja tehát sokszorosán megérdemelt kitüntetése és megtiszteltetése feletti örömünk mellett szívből fakadó őszinte üdvkivánatainkat; engedje a Mindenható, hogy Uraságod az emberi életkor legvégsőbb határáig családjának örömére, hazánk díszére, a zeneművészet javára, városunk és dalárdánk büszkeségére éljen, örvendve testi és szellemi erőnek és állandó jó egészségnek, s hogy így még számos kitüntetésben részesülvén, szerencsések lehessünk Uraságodat mindannyiszor üdvözölhetni!

Elsőnek kellett volna nekünk lenni, kik ama dicső napon, Uraságodnak jubileuma ünnepélyén hódolatunkat és szerencsekivánatainkat átnyujtandók, illetve ecsetelendők lettünk volna; — ámde ama nagy hév, ügyszertet, lelkesültség a szép, jó és nemes iránt, melyek még a mult évtizeden át áthatották vala országszerte számos tagjait a társadalom külföle osztályaiból és adott lételt az egyleti életnek, ma fájdalom, lankadnak, sőt a közömbösség férgé az egyletek életfonalán rágódva azok pusztulását sietteti. Ily közömbösség szállta meg dalegyletünket is — mi fő oka annak, hogy annak idején nem tarthatván gyűlést, az érintett nagy napon részt semmi kifejezésben nem vehettünk.

Késedelmezésünkért bocsánatot esdve, azon reményünknek adunk még kifejezést, hogy Uraságodnak, mint egyletünk atyjának, zenei szelleme áthatandja beteg gyermekét, a »Bonyhádi dalárdát« elüdülvé még sok örömet szerzend.

Kik is őszinte kívánatunk ismétlése után, hódoló tiszteletünk nyilvánítása mellett vagyunk egyletünk nevében

Bonyhádon, 1882. évi május hó 10-én Tekintetes úrnak alázatos szolgálái:

Schneider János,
alelnök.

Brandeisz Ferenc,
egyleti jegyző.

T Á R C A.

A remek hegedű.

(Novelette.)

Nicolo mesternek, kitől én hegedülni és énekelni tanultam, két kincse volt. Az egyik Amanda, az öreg mester leánya, kit mindennap láttam, s a másik egy régi olasz hegedű, melyet, azt hiszem, a mesteren és lányán kívül más senki sem látott, amióta az az öreg birtokában volt.

A jó szerencse vezetett engem a mester házába. Abban a kis városban, mely Budapesttől körülbelül ötven mérföldnyire esik, nem nagyon válogathattunk a zenetanárookban, meg kellett elégedni olyannal, amilyen volt, s az bizony gyarló vala. Mikor végre az öreg mester, ki olasz származású volt, s mint az egyik gyalogezred karmestere jött be hazánkba, kis városunkban letelepedett, én voltam egyike az elsőknek, kik fölkeresték őt és megkértem: vegyen föl tanítványának. Mi türes-tagadás, a zene

iránti rajongásomon kívül még más vonzerő is húzott oda: a kíváncsiság. A városkában annyit beszéltek már Amanda szépségéről, hogy nekem okvetlenül meg kellett vele ösmerkednem.

E szép gyermek valódi vidám kis kobold volt: természetes kedveségénél csak élénk szelleme volt ragyogóbb. Amely szobába belépett és csengő hangjával, vidám kacagásával betöltte, az a hely, mintha csak sugárzott volna örömeiben. Igazán megbűvölő tünemény volt ő, kihez más-kép, mint mosolylyal közelíteni sem lehetett; azon lények közé tartozott, kik az emberiség életének megszépítésére és ragyogóvá tételére teremtettek. De a mellett, hogy oly igéző volt, gyors tekintete rendkívül hamar fedezte föl mindenkin a humoros oldalt és szikrázó élceivel nagyon is kitudta zsákmányolni előnyeit fölötte, a nélkül azonban, hogy megjegyzéseiben a sértésnek csak árnya is lett volna.

Szerettem őt már másodnap, de mikor titokban legjobban imádtam, akkor féltem tőle legjobban. A kis hamisnak én voltam legkedveltebb céltáblája; mikor hozzájuk mentem, csak úgy dőlt fejemre az élcek zápora, és szivemből kellett önmagamon kacagnom, midőn jóformán azt sem tudtam, melyik lábamra álljak e kis démon előtt. De viszont azt megtudtam, hogy mások előtt rólam egyetlen csintalan megjegyzést sem tett, ezeknek tárgya és egyúttal egy szálból álló hallgatósága is egyedül én voltam.

Dehogy mertem volna ily körülmények között nyilatkozni előtte, s kijelenteni, vagy csak sejtetni is, hogy mennyire rabjává tett s mily folytonos és erős bűvölet hatása alatt állok. Hisz ha komoly arccal eléje állok, szemembe néz, bizonyosan talál rajtam valami csintalan megjegyzésre valót s azzal mindennek vége.

Nicolo mester több ízben biztatott engem a zeneszerzésre, mert bennem erre némi tehetséget vélt fölfedezhetni. A zenét használok hát föl vallomásomra, gondolám, s harmadnap a lonc által befutott ablak mellett álló zongorán egy új dal feküdt, az »opus 1.« Amanda ez alkalommal feltűnő komolyságot mutatott; tudta, hogyha az első szerzeményre kedvezőtlen megjegyzést kockáztat bátorítás helyett, a második mű örökre szerzetlenül marad. Igéző mosolylyal vette át a dalt, hogy kísérjen, amíg én énekeltem s néhány biztató szót már előre is megkockáztatott, a nagy gonddal leirt dal külalakjára.

Gyönyörű nyári délután fejté ki teljes pompáját, a lonc s a fölfutó rózsza beküldé illatát a szobába, hol egész egyedül voltunk. Az öreg mester órát adott a városban, csak későbbre vártuk haza. Amanda a zongorához ült s az első akkordokat játszotta. Nekem csaknem roskadoztak térdeim, a pillanat komolysága annyira megragadott. Amennyire most emlékszem, igen reszketett hangom is, amíg dalomat éneklém:

„Piciny virág te, hókeblén,
Halled dobogni e szívet?
S te kis kereszt, márvány nyakán
Oh mondd, e leány mért oly hideg?
A napsugár nem gyújtja lángra
Nem nyitja ki a kikelet,
Oly bájos, édes e leányka
S mégsem szeret, —
Mondjátok senkit sem szeret”

Szívemben a vér lázzal ég,
Minden kis csöppje érte él
Szerelmem lángsugarain
Emészt az égő szenvedély,
Szívem örök-virágú kert lőn
Benn illatár és dal honol,
S e délvi kert közepében
Ott áll e lány
Mint egy hideg márványszobor."

Amanda abba hagyta a játékot, mielőtt a végakkordok is elhangzottak volna és átható, forró tekintettel nézett rám. A következő pillanatban lábai előtt feküdtem.

— Imádlak! suttoztam, igéző tekintetétől ittasultan.

— Nem vagyok én hideg, szólt halkán, míg arcomat öntudatlanul végigcirógatá, csak a gyáva férfiakat nem szeretem Szerettelek régóta, de neked nem volt bátorságod, félénk nyulacskám. Oh te kishitű!

Rámhajolt és megsókolta homlokom.

* * *

Nicolo mester meglepetését alig lehetne leírni, amint lánya kezét megkértem tőle. Levette házi sapkáját, topogott a szobában föl s alá, a hangjegyalvánnyról egy füzetet áttett a zongorára, levette szemüvegét, megtörölte kopaszodó homlokát s még mindig alig tudott szóhoz jutni.

— Igen megtisztelő, igenis váratlan . . . , szólt végre, és kérem mióta?

— Kezdet óta mesterem, válaszoltam, Amandát lehetetlen meg nem szeretni az első látásra.

— Igaz, igaz, szólt ismét, a kis kópé olyan kedves . . .

S ezzel gyöngéden megölelte az édes gyermeket, ki, míg mosolyogva simult keblére, nekem nyujtá kis kezét.

— Nem vagyunk vagyonosak, mondá aztán az öreg, nem megy olyan jól mint régen, de azért Amynak mégis van egy kis hozománya . . .

— Ki kérdi azt, kedves atyám, vágtam közbe.

— Mégis jó megtudni. Én már öreg vagyok, nem gyűjthettem vagyont, de anyai örökségét megőrizém.

Nagy komolysággal ment egy szekrényhez, melynek kulcsát örökké magánál hordozta. Főlnyitotta, s a fiók legaljáról egy hegedűtokot keregett elő. Azt gondosan letörölgette, (pedig nem is volt poros) és óvatosan helyezé el a zongorán Amanda vállamra dőlve, kíváncsi mosolylyal nézte atyja cselekedeteit.

Az agg mester ekkor tárcájából kereste elő a hegedűtok kulcsát, azzal főlnyitá s egy szép hegedűt vett elő, melyet zsebkendőjével ismét óvatosan letörölgettet. Aztán kezembe adta.

— Amati hegedű, szólt gyöngéden tekintve a hangszerre, valódi olasz remek hegedű Mikor boldogult nőmet, szegény Amandám édes anyját (a falon függő képre mutatott, mely szép szőke nőt ábrázolt) mikor őt nőül vettem, apósom Barberini mester ezt adta hozományul. Sokszor láttunk szükségét, de hűségesen megőriztem e hegedűt, nem adtam el, nem akartam boldogságom legszebb emlékeitől megválni . . .

Az öreg könnyekre fakadt.

— Nem, nem a legszebb, szólt aztán, hisz Amandám, jó gyermekem ezerszer kedvesebb és szebb, de azért kedves volt ez is nekem, nagyon kedves volt. A leckeadás nem megy oly jól, mint még Olaszországban; az emberek nem oly zeneszeretők, nem gyűjthettem hozományt lányomnak. Ugy sem bocsáthatom el, mint az ujjomat, kell hogy valamit vigyen a házhoz. E hegedű megérhet nyolcezer forintot, felviszem a fővárosba és eladom. Mégsem vagyunk egészen koldusok, gyermekem.

Hiába iparkodtam megnyugtatni szegény öreg mesteremet, hogy teljesen fölösleges magát e kincsétől megfosztania, — a lebeszélés hasztalan lett volna.

— Nézd, szólott büszkén mutatva a hegedűt, belül ott van a cég: »Geron. et Ant. Amati.«, nagy értékű hegedű ez. Hallgasd csak, — s azzal egy hegedű-ábrándot keresve elő, lánya zongora kísérete mellett játszani kezdett.

A hegedűnek szép nagy hangja volt, de nekem úgy tetszett, hogy azé a »Straduarius«-é, melyet nemrég egy hangversenyen hallottam, sokkal lágyabb volt.

— Tizenhat éve játszottam utoljára ezen a hegedűn, midőn szegény nőm oly igen beteg lett. Te arra nem is emlékszel, szólt lányához és egy könyűt törölte le szeméről. — nem is kelt föl többé betegágyából. Szegény jó anyád! úgy szerette e remek hegedűt . . .

Az öreg leült, tenyerébe hajtá fejét és elborongott szótlanul. Átengedtük őt visszaemlékezéseinek és csöndesen suhantunk ki a szobából mindketten.

* * *

Két hét óta volt már oda jó atyánk és mi aggódtunk érte. Nem lehetett lebeszélni róla, hogy remek hegedűjét föl ne vigye a fővárosba, eladni. Az én kis angyalom nagyon nyugtalan volt délután s magam is bántam már, hogy el nem kísértem agg mesteremet ez útjára, bár akkor meg Amanda maradt volna egyedül. Hiába iparkodtam megvigasztalni őt, hálás mosolylyal fogadta ajánlatomat, hogy egy új dalomat adjuk elő, de szórakozottságából látszott, mily távol van szelleme most tőlem.

»Dunbar Fanni«-t, e bájos kis skót dalt zenésítém meg, s reméltem, hogy a vers végén levő célzást el fogja érteni.

„Oh mondd, hozzám jösz-e

Édes Dunbar Fanni,

Oh mondd, hozzám jösz-e

Drága Dunbar Fanni? . . .”

— De édes jó angyalom, hisz te két ütenynyel elmaradtál a kíséretben

— Bocsáss meg, szólt, most képtelen vagyok rá.

Az ajtó megnyílt s egy megtört alak lépett be rajta, karja alatt a féltett remek hegedű tokjával; utána hordár hozta utitáskáját. Nicolo mester volt, bágyadtan, kimerülve.

— Oh édes kis papa, csakhogy megjöttél végre, kiáltá Amanda kitörő örömmel, karjait nyaka közé kulcsolva.

— Meg. Vessétek meg az ágyamat. Beteg vagyok. Nem tudom, megérem-e a holnapot. Szerencse, hogy hazáig eltaláltam.

S ezzel egy karszékbe roskadott ; szemhéjai lecsukódtak, egész lénye halálos fáradtságot árult el. Elképzélhetni rémületünket Midőn elhelyeztük s frissítőkkal ismét magához hoztuk, maga mondotta el levertége okát.

— Ott van a remek hegedű, nem ér semmit, hamisítvány. Kétszáz forintot sem adnak érte. S én bolond, harminc évig birom e rongy szerzeszámot s nem tettem egyszer sem próbára, valódi-e vagy sem? Mily szégyen! gyermekemmel mitsem adhatok, koldus vagyok most, pedig gazdagnak hittem magamat.

— Atyám, — szoltam közbe — miért e kinos gyötrődés. Tudja nagyon jól, mennyire imádom leányát. Adja így nekem Amandát, amint itt áll előtte s holtig áldani fogom érte.

— Szégyen Barberinitől, apósomtól, — tépelődék tovább a beteg. — ő bizonyosan tudta, hogy e hegedű csak utánzat. Tizenkét évig éltünk együtt, ő szegény, az én drága hitvesem meghalt, a nélkül, hogy tudta volna, mily semmiség e kincs, mely hozományja volt . . .

— Oh mondja csak, boldogok voltak-e e tizenkét év alatt?

— Boldog voltam, — szolt szemeit törölgetve. — nagyon de nagyon boldog. Áldom érte emlékét örökké!

— Mi is azok leszünk, ugy-e drága Amandám? Lennél te a leggazdagabb, boldogabbak még se lehetnénk.

* * *

A remek hegedű ott függ kis lakunk falán ; atyánk fölhagyott zeneleckéivel s csak nekünk él. Két angyalfejú gyönyörű gyermeket ringat gyakran térdein, — unokáit. Nem vagyunk gazdagok, de mondd, sugd meg nekem, míg ránhajolsz : lehetnénk-e boldogabbak, »édes Dunbar Fannim!«

Ervin.

Vidor Pál és népszinműve.

A mult hét utolsó napján egy új népszinműírónak tapsolt a közönség, s pedig oly lelkesedéssel, melyet kevés ember élt meg ott — premiéren. A forróba hajló nyár elején, midőn az épületekből lehetőleg a szabadba menekül az ember, zsufolásig telik meg a ház s eseményként üdvözölnek a lapok egy színészt, kitől a színház jeles reportoir-darabot nyert.

A színész, ki ily feltűnést keltett, nem új ember, ösmeri Budapest közönsége eléggé s isten tudja, hány századik kitapsolás az, melyben ez este részesült. De a tapsok eddig a színésznek, a széphangú baritonistának szólottak, a népszínház egyik kedvencének. Mult szombaton az írónak tapsoltunk s örvendettünk őszintén, hogy a sokoldalú művészen egyuttal igen szép írói tehetséget becsülhetünk.

Hogy és mikor jutott V i d o r Pál a vidéki színészet gödrös, tövises útjáról végre az őt megillető helyre, így beszéli el Rákosi Jenő a »B. Hírlap«-ban :

»A rozsnyói kath. gymnázium önképző körét 1864-ben nagy csapás érte. Elnöke, a 7-ik osztálybeli B o d o n y i Pál, emésztő tüzet érezvén

keblében dulti Thália asszonyság miszteriumai iránt, elhajítva a »hic-haec-hoc« és más hasonló fajta tudományok kézikönyveit, beállít Demjén Károly színigazgatóhoz csikorgó hidegben és egy díszes uj »bundában« s eképen szól: »nógrádi gyerek vagyok, Kalondáról való, 18 éves, 7 iskolát kiszenvedtem, színész szeretnék lenni.« Az igazgatónak rögtön megtetszett az — uj bunda és a legényt fölcsapatta. Így lett Bodonyi—Vidorrá. Eladta ágyneműjét hét forintért. (»szegény jó édes anyám, nem siratod meg már te a fiadat se az ágyneműdet: 11 éves voltam, a mikor eltemettek mellőlem!«) szerződéses gázsija három hónapra — ingyen; ezzel vágott neki a világnak. Különös kedvezményképen neki adta a direktor a szinlapírást két krajcárjával és viszont elvette tőle, egyelőre kölcsönbe, aztán végkép is — olyan fránya hideg utazó téli nap volt — az új bundáját. Nagy szívesség volt ez a direktortól. méltányolta is az új eszmét, csak úgy reszketett belé még a lelke is. Egy évig járta Vidor, Demjén szárnyai alatt a Szepességet, osztozván a változó szerencsében, mely a társaságot kísérte. 1866-ban szegődött Reszlerhez Nagyváradra, vele ment Debrecenbe, a hol mint ügyelő, kórista és könyvtárnok — nem egymásután, hanem egyszerre mind a három — hét és fél évet töltött.

»Idő és alkalom szerint itt nem egyszer volt módjában feltűnni színészi képességeinek, de ügyelői pedans lelkiismeretessége egyfelül, másfelől az idősebb debreceni színészek öröklött joga a jó szerephez, nem hagyták kiemelkedni alárendelt állásában Kreccányi Sarolta ment egyszer vendégszerepelni Debrecenbe s minden áron »Lindában« akart fellépni. Nem is lett volna baj, ha csak a baritonista indisponálva nem lett volna Nosza Filippovics átveszi a baritont, Vidor pedig csütörtökről szombatig vállalkozik Filippovics szerepének átvételére s oly sikerrel játszta el a nevelőt, hogy feltűnést keltett vele, a debreceni ujság kifejezést is adott akkor a közönség abbéli megütközésének, hogy egy ily tehetségű és hangú fiatal ember természetes jogához nem juthat a debreceni színháznál. Azért azonban utóbb sem jutott s kénytelen volt bokros hivatalainak szerény javadalmazását másolásokkal pótolni, s volt hónap, a melyben darab és szerepmásolással 30–40 frtot keresett Hogy mi ez egy vidéki szinpadnál, azt csak színészviselt emberek tudják.

»1873-ban végre megúnta a debreceni dicsőséget és feljött Fehérvári színigazgatóval Budára az arenába s itt töltött észrevétlen 4 hónapot Innen Kassára ment Temesvári igazgatóhoz, a hol nyolc hónapot töltött s ez időből följegyzésre méltó, hogy 8 hónap alatt összesen csak négy estén nem játszott, pedig nem mindig alárendelt szerepek voltak reá bízva. Innen került végre Kolozsvárra, ahol mint elsőrendű népszinmű és segéd-operette énekes négy évet töltött el.

»Ime Vidor Pál rövid pályafutásának külső története, bolyongásai addig, míg a főváros közönsége elé lépett. Az út, a melyet a nógrádi palócfiu megtett, míg közkedveltségű színésze lett az ország első közönségének.«

Miként került Vidor a népszínházhoz, miként és mikor emelkedett a közönség kedvencévé, azt jóformán mindenki tudja. Fokként kellett a közönség szeretetét meghódítania s e hódító hadjáratban a kiválóbb pontokat a »kornevilli márki«, a »Piros bugyelláris« Kósza Gyurkája, Pippo és dr. Mirakel jelzik, számos többi kisebb diadalai mellett. Sokoldalúsá-

gát is több ízben ragyogtatta, ép oly ügyes komikusnak bizonyult, midőn Boccaccióban a szatócs szerepét hirtelen át kellett vennie, mint kitűnő rendezőnek a tömérdek fáradsággal járó látványos »Karácsonyfa« színrehozatalakor.

Most íme mint népszinműíró lép elénk és darabja a leghizelgőbb sikert aratta.

»A vörös sapka« nem cselekvényének gazdagsága által vonz, mint Csepreghy darabjai, hanem a miben Csepreghy és főleg Tóth Ede oly mesterek voltak, a zamatosan megírt jelenetek egész sora által. Ezek miatt feledjük, hogy az utolsó felvonás teljesen fölösleges, mert legjobban és legtermészetesebben a III. felvonás végén lehetett volna befejezni. Ez idylli jelenetek miatt azonban szívesen elnéznők a befejezés után következő jeleneteket is, annyira kedvesen és szépen vannak azok megírva.

Röviden elmondjuk a darab meséjét

A »vörös sapka« egy honvéd káplár sapkája, melyet a honvédtől a csintalan Jucika vesz el és visz be az ő házukba, hogy azon egy gombot megvarrjon. De aztán a különböző ünnepélyességek alatt, mert hisz nagyapja Ambrus István uram épen aranylakodalmát üli eznap, megfélekedzik a sapkáról. Ambrus uram Jani fia, ki Pesten szolgálván, megösmékedett ott egy csinos lánynyal, azt el is vette és ép tegnap hozta haza falujába, rendkívül othelloi természetű fiatal férj, s így nem csoda, hogy egy vörös sapka elég súlyos tárgy lesz gyanuja fölébresztésére. Mikor meglátta, hogy a sapkatulajdonos honvéd és a felesége ösmérik egymást, biztosra veszi, hogy ez ama bizonyos pesti szerető, kiről némi legendákat már azelőtt is hallott.

A cselekmény fonalán kiviláglik a menyecskének a sapka körüli ártatlansága, azonban ahelyett sokkal súlyosabb vétke is köztudomású lesz, s ez egy négy éves gyermek, melyet férje elől eltitkolt eddig. Amint férje ezt megtudja elkergeti a háztól és ő maga korhelységre adja magát. Végre a családtagok békitési hadjárata és a gyermek kedvessége által legyőzetvén, megbékél, megbocsát feleségének és a régi csend ismét helyreáll, nem anélkül természetesen, hogy érzékeny jelenetek is ne vegyüljenek a különben derült menetű idyllbe.

A műnek, ismételjük, főelőnye az idylli és derült jelenetek sokasága, melyek ragyogó nyelvezettel írva, rendkívüli hatást költenek. A közönség nem győzi eléggé hallgatni Jucika és Szél Matyi évődéseit, mely utóbbi, különben meglehetősen fölösleges alak, egyike a legkitűnőbbben rajzolt parasztsuhancoknak, természetesen Kósza Gyurka személyesítője, maga a szerző által játszva el. Minden felvonásra átlag két ily jelenet esik s az aztán bearanyozza az egészet. Hasonlag az aranylakodalmas boldog pár enyelgése, melyek szintén igen sok melegséggel és szeretettel vannak megírva.

Néhány genrealak tarkítja még a képet, közöttük legsikerültebb a örökösen ván-vén-nel beszélő részeg csizmadia, kiből Kassai valódi kabinet-alakot teremtett, rendkívüli derültség között. Általában Vidor mint színész különös tekintettel volt arra, hogy kollegáinak jó szerepeket írjon s valamennyi szerep átlag hálásnak mondható. Az idylli képekben itt ott megkapó drámai jelenetek is vegyülnek, melyek közül a II. felvonás finaléja érdemel dicséretet, rövid, de jellemző és valóban drámai zára-

dékaért. A férj megtudja, hogy feleségének gyermeke volt már előbb, s hogy ezt eddig eltitkolta előle, elkergeti a háztól. E percben rohan be az egyházi, kérdezni, hány gyertyát gyújtson meg az oltáron az aranylakodalomra? A kétségbeesett férj így kiált föl:

— Gyujtsátok föl az egész világot!

Ez valóban a fájdalom öserejű nyilatkozata

Vidor darabjának mi tartós és hosszú sikert jósolunk s a legőszintebben buzdítjuk őt az írói pályán tovább haladásra, melyre kiváló tehetséget hozott, hogy a szinpadismerettel karöltve, gyümölcsöző működést fejtessen ki a jelenleg valódi tehetségeiben szükölködő népszínmű terén.

A népszínmű zenéjét a korán elhunyt H a l m a y Kázmér kezdette szerezni, a halál azonban meggátolta a befejezésben s így Erkel karnagy ügyes keze járult hozzá, hogy a népszínmű teljes zenét nyerjen. Ami Halmaytól való, az mind kiváló hivatottságra mutat, az ifju vér csak úgy pezseg csárdásaiban és dalaiban; viszont Erkel az újabb, és nagy tetszésben részesült dalokat vette bele s komikus coupletek által tarkította. Általában a zene a darabhoz illő, igénytelen, mint maga a darab is, de azért hatásos. Valahányszor csak adják a darabot, öt-hat dalt mindig megújra a közönség egyszer, kétszer sőt háromszor is, ami eddig csak a »Piros bugyellárís« dalaival történt meg.

A dalmű kezdete Franciaországban.

Franciaország nemcsak hogy később jutott a dalműhöz mint Olasz- és Németország, hanem még különös úton is, t. i. a tánc közvetítése által. Körülbelül azon időben mikor Olaszországban az első dalműkísérletek tétettek, Párisban az udvarnál színi előadásokat rendeztek, melyeknél a tánc játszotta a főszerepet, az ének pedig csak mellékes dolog gyanánt alkalmaztatott. Ily darabok nem a »dalmű«, (mely elnevezés csak később jött divatba) hanem a »ballet« nevet viselték, és ép oly kevés művészi alakkal bírtak mint az azon időben keletkezett dalműkísérletek. M a z a r i n, a híres francia bibornok és miniszter volt az első, ki 1645-ben (tehát még a híres Alessandro Scarlatti idejében) egy olasz társasággal Petit-Bourbonban, XIV. Lajos király udvara előtt egy »F i n t a P a z z a« című operát, vagy inkább opera-féle darabot adatott elő. E műből csakis a szövegíró, Giulio Strozzi neve maradt meg a zenei történelemben, s eszerint a zenének oly silánynak és primitív természetűnek kellett lennie, hogy a szerző jobbnak találta nevét elhallgatni. S c h m i d, Gluckról írt könyvében azt beszéli, hogy a darab első felvonása medvék és majmok táncával kezdődött, mely szeretetreméltó szereplőkkel később struccmadarak és papagájok versenyeztek. A zenei ízlés azonban később jobbra fordult. Néhány év eltelte után, Mazarin ismét egy olasz társaságot hozott, és ezen időtől számítható az olasz operának Franciaországba való behozatala. »O r f e u s és E u r y d i k e« volt az első opera, melyet nagy tetszés közt adtak elő. Ennek szerzője állítólag egy Z a r l i n o nevű híres ember volt, mit már akkor is ép úgy mint mainapig is mindig kétségbe vontak, miután Zarlino sokkal nagyobb theoretikus volt, mint sem operaiással foglalkozott volna, és egyáltalában annyi képességgel nem is bírt. Különbben a név fölötti vita itt mellékes, sokkal érdekesebb tudnunk, mily következményei voltak az akkori »O r f e u s«-nak az operára.

Az olasz opera ébreszté föl, egynéhány franciában az utánzási ösztönt és nemsokára meg is jelent egy »la pastorale« című mű, melynek francia szövegét Perrin abbé, zenéjét pedig Lambert organista írta. Így keletkezett az első francia opera. Miután ez 1659-ben az udvar előtt több előadást ért, sőt még annak részéről biztató elismerésben is részesült, a két szerző nemsokára egy második dalmű írásába fogott, melynek címe »Ariadne« volt. Egy évtizeddel később, 1669-ben, Lambert a királytól engedélyt nyert, hogy nyilvános opera-előadásokat rendezhessen. Ezáltal az opera a nép közé is lehatolt, és ez már döntő lépés volt az operára nézve. Természetes, hogy ballet nélkül Párisban operát képzelni lehetetlenség volt, minek következménye az lón, hogy a szerződött csapat mellé táncosokat is adtak. Táncosnők ki voltak zárva, helyettük nőruhába öltöztetett fiatal emberek helyettesíték azokat. 1617. március havában hoztak színre nyilvánosan egy »Pomone« című operát, melynek oly sikere volt, hogy azt nyolc hónapon át naponta adták és óriási összegeket jövedelmezett. A vállalkozók azonban összevesztek, s így szükségessé vált valakinek beavatkozása. És ezen valaki: Lully volt.

Giovanni Battista Lully, a szerencse gyermekének mondható. Ő maga sem sejtette magában e kiváló tehetségét, és azt csakis külső véletlen folytán tanulta megismerni. 1633-ban (tehát körülbelül 50 évvel Haendel előtt) szül. Florenceben. Gyermekkorában, midőn alig tudott írni, olvasni és gitározni, jutott Párisba, egy előkelő úr ugyanis, ki véletlenül Párisba utazott és ki az eszes gyermeket megszerette, elvitte magával. Hogy Lullynak nem művészi tehetsége volt erre elhatározó befolyással, abból látható, hogy Párisban kukta gyanánt lépett XIV. Lajos király egyik unokanővérének szolgálatába, s ez állásában, mely nem igen foglaltatta el egész idejét, unalmát hegedűgyakorlatokkal űzé el. A véletlen úgy akarta, hogy egyszer az udvar előkelő férfiai meglesték, és így a hercegnő füleihez is eljutott házi tűzhelye hegedűsének híre. Erre a fiú csakhamar rendes oktatást nyert a hegedű- és zongorajátékban úgy mint a zeneszerzésben is, és oly nagy előmenetelt tanusított, hogy játéka és kis énekszerzeményei nemsokára ismeretessé, szeretetté, sőt híressé tévék őt. A dicsőség azonban hálátlanná tévé s nemsokára jóltevőjét gúnyoló dalt költött, mely a szolgálatból elkergetését vonta maga után. Szerencséjére a zeneértő király őt udvari zenekarában alkalmazta, s később Lully nemesak a zenekar vezére, de a király kegyeltje és mindinkább befolyásos embere lett. Az udvari ünnepélyeken a király a hajdani kukta hegedűjátékára táncolt, és »air«-ei az előadott és énekkel megtoldva kedvelt balletknél a főszerepet játszótsák. Sőt Lully maga személyesen is közre működött a színpadon ily táncok- és versekből álló ballet-ekben. Darabjait »divertissement«-oknak nevezé és ezek jelzik az akkor keletkezésben levő »Opera« terére lépését. Ezekon kívül bohózatos dalműfélét is hozott a Molière színház színpadára. Ez érdemeiért a »nagy« király, különben jellemtelen kegyencét zenekarainak főintendánsává nevezte ki, és fényes fizetéssel egybekapcsolt más udvari hivatalokat is ruházott reá. Midőn a fentebb említett Perrin-Lambert-féle operavállalat feloszlott, és Lully 1672-ben nyert szabadalmat, hogy az általa alapított »Académie royale du musique«-ban nyilvános operaelőadásokat tarthasson. Lully ebben több tehetséget árult el mint elődje; az opera nagy előmeneteleket tett, és az időkorhoz mérten

bizonyos jelentőségre vergődött, melyben azonban a Lully számára dolgozó *Quinault* szövegírónak sem kis része volt. Lully nemcsak operákat írt, hanem a templomi és hangszerei zene terén is működött; ez utóbbi szerzeményeit gyakran használták nyitányokul; mindenesetre feltehető, hogy a zenészi sokoldalúság az operaszerző Lullynak nagy előnyére vált. Operái (akkori időben »tragédiák«-nak nevezték) szorosan zenei szempontból tekintve még sem emelkedtek az *Alessandro Scarlatti* művein felül; még kevesebb dallam-gondolattal bírtak mint az olaszokéi; a szöveg legnagyobb részét csupán csak recitáltatott; a kíséret fölötté szegényes volt; a dallam kíséretét ütenyenként mindig csak is egy accord képezte, különösen a karoknál. Szép melodikus folyam csak egyes air-ekben és táncdarabokban nyilvánult. Lully mithologiai operái közül az első »*les Fêtes de l'Amour et de Bacchus*« című, mely 1672-ben adatott először elő és 1778-ban adták utoljára Lully »*Thésée*« című operáját. — Lully, ki 1687-ben halt meg, általában jellemtelen, hitvány ember volt; önző és brutális alárendeltjei, hál tlan védelmezői, és hizelgő a hatalmasokkal szemben.

Figyelemreméltó versenytársa lőn Lully operájának, halála után *Rameau F. J.* (született 1683-ban, megh. 1764-ben). *Rameau* francia születésű, kitűnő theoretikus, nagyobb zenész volt mint Lully. Ámbár ő is Lully nyomdokain haladt, a mennyiben zenéjében a zenei retorika volt túlnyomó, a dallam pedig jelenléte nélkül foglalt el, de azon pontról, hol Lully megállapodott, nevezetes újításai által nagy lépésekkel haladt tovább. Új összhangzati rendszer feltalálója volt e férfi, ki egy addig elhanyagolt zenei elemet kultivált kiválólag. Habár *Rameau* itt-ott túlzólag élt is ezzel: mindenesetre ő volt az, a ki a drámai zenét új lényeges kifejezési eszközökkel gazdagította. Ő tevé az énekrészek harmonikus alapzatát változatosabbá, ő emelte a hangszerek hatásait magasabb fokra, ő tette az éneket folyékonyabbá és ő szabadította meg a kíséretet a merev accord rendszertől. Hevesen kikeltek akkori időben *Rameau* ellen, midőn ennek »*Hippolite és Aricie*« című operáját 1732-ben előadták. De a genialis újító végre is kiküzdé az elismerést és Lully mellett megállta helyét. Lullyt és *Rameaut* mint zenészeket tárgyilagosan megítélni ma sokkal inkább lehet mint akkoriban, miután most érdekes párhuzamot vonhatunk a legújabb opera és az akkor megjelent első közt. *Rameautól*, e felette igen érdekes művésztől találhatók különféle eredeti és hatásos darabok a *Lipésében* megjelent »*Clavierstücke aus den Concertprogrammen der Frau Szarvady-Clausz*« első és harmadik füzetében; éppígy a *Braunschweigban* megjelent »*Maitres du Clavecin*« című zenegyűjtemény XI füzetében. E gyűjtemény VIII. füzetében található Lullytól egy *Allemanda*, *Sarabande* és *Gigue*. Lully táncdarabjai ügyes, melodikus zenét tartalmaznak, de melyek mégis ódonabbul hangzanak mint *Rameau* darabjai; ezek határozottan gazdagabb fantáziára vallanak, elnésebbek és gazdagabb színezetűek. Lullyt népiesebbnek, *Rameaut* művészebbnek mondhatni; mindkét mester saját korszakában egyrészt naív, másfelől a refleksiók nyomán teremtő muzsának ellentéteit képviselték, egyidejűleg a conservatív és haladó pártot a zenében. Hogy mindkettőjüket szerették, a mellett az akkori francia közönség ítéllete bizonyít.

Kaukázusi hangversenykörút.

— Padilla - Artót Desirée visszaemlékezései.

Leviszkynek most megjelenő könyvében, mely »A szinfalak között« cím alatt a művészvilág harminc kiváló egyénétől közöl dolgozatokat, Artót Desirée asszony, a nálunk is többször föllépett hírneves énekesnő regéli el kaukázusi hangverseny-körútját, melyet három év előtt eszközölt. A művésznőt férje Padilla úr, továbbá Sternberg zongoraművész és Denis orosz kamarazenész kísérték útjában s 58 hangversenyre szerződtek, 1879 decemberében indulva ki Tulából.

Mindjárt az első állomáson, Elisabethgradon, komikus eset történt velük a hangversenyen. A művésztársaság azon teremben hangversenyzett, melyben előtte való napon egy bűvész tartá mutatványait. A mint Artót asszony elkezd énekelni, rögtön megszólal rá a teremben valami 15 kanári madár, melyre azután roppant szárnycsattogás keletkezett. A bűvész ott felejté összes madarait s amint az énekesnő elkezdé dalát, azok is rágyujtottak mind. A műsornak e számfelletti gazdagítását azonban magok a művészek tarták kevésbé kívánatosnak s így a közönség kacaja közt reoltattak ki a madarak s engedték át a helyet Artót és társaságának.

Elisabethgrádról Wladikowkaszig haladtak a legnagyobb veszély között. A Kaukázus a hógörgetek klasszikus hazája, életük minden pillanatban kockára volt téve. Az út óriási szirtfal és hatalmas mélység között vonul el s vihar alatt utaztak ők Senki sem akarta tovább szállítani a kis társaságot, melynek azonban határozott napra kellett megérkeznie a hangversenyre, különben nagy pénzbírságot kellett volna fizetnie. Hosszú vándorlás után végre útközben egy postaépületet értek el, melybe alig vergődtek be, roppant lavina zárta el a továbbhaladás útját. Két napot kellett a postaépületben a legszörnyebb piszok közt és valóban mételyes levegőjű szobában eltölteniök, pusztá deszkán aludva s étket bizonyos megnevezhetlen edénybe összetöltögetve kaptak meg négyen, melléje egy kést és egy villát összesen. A szörnyű illatú étket, a kutyák, melyeket vele a művésznő barátságosan megkinált, érintetlenül hagyták. Igen természetes, hogy Artót asszony sem kért belőle.

Végre az út szabad lőn, a művésztársaság tovább folytathatja útját és Tifliszben csakugyan nagy lelkesedéssel fogadtatot'. Onnan Gudaiskba vándoroltak, hol igen kedves jelenetnek lőnek tanúi. A hangverseny estéjén egy kilenc éves kis cserkeszlány jött a pénztárhoz és az első sorba kért jegyet, kopekenként olvasta le kibontott kendőjéből az öt rubelt. Azzal vette a jegyet, büszkén lépdelt be a terembe s helyet foglalt az első sorban. A hangverseny alatt az impresario szétosztatta azonnal a második hangverseny műsorát is. A kis cserkeszlány könyes szemekkel jött a pénztárhoz és kérte a pénztárost fogadná el öt rubel fejében az ő türkiszét, s adjon jegyet a második hangversenyre azért. Az első hangversenyig, monda, volt ideje kopekenként összegyűjteni a pénzt két hónap alatt, most azonban nincs ideje s nem tudná a pénzt oly gyorsan előteremteni. Artót asszony amint hallá az esetet, azonnal meghagyta, hogy adjanak a gyermeknek egy ingyenjegyet.

Tevéken utaztak innen tovább Kislarba. Két napra előre kellett magukat élelemmel látni, hogy a pusztán áthatoljanak. »Amint Kislarban

a művészek kis szobájából egy emelvényre léptem — írja Desirée — csaknem visszatántorodtam közönségem láttára. Képzelden az ember egy termet, zsufolva fantasztikus öltözetű egyénekkal, egy része zsinóros bundában, másik nagy kendőkbe burkolva, fején egyiknek csúcsos medvebőr sipka, övében óriási kés, pisztolyok, másiknak kezében hatalmas lándzsa.

»Igy jó a kislari közönség a hangverseny-terembe, emellett azonban nem tapsol, hanem úgy ordít, mint a vadállatok szoktak. Dacára annak, hogy mi műsorunkat szétosztattuk közöttük, a közönség ülve maradt a hangverseny bevégezte után is. Roppant zavarban voltunk, ezzel a t. c. közönséggel nem igen lehetett tréfálni. Én énekeltem újra néhány dalt, a közönség csak ülve marad. Férjem énekel, a hallgatóság bömböl elragadtatásában és csak ülve marad. Mi aztán búcsú nélkül ajánlottuk magunkat és elmentünk, Sternberg pedig odaült a zongorához és megszakítás nélkül reggeli 3 óráig játszott nekik össze-vissza, indulókat, keringőket, etudeöket, s midőn végre reggelizni hazajött, így szólott mosolyogva:

— A mai hangversenyen rengeteg sok új gyakorlatot cselekedtem el.«

A kislari közönség azonban nem elégedett meg a lelkesedés bódító nyilatkozataival, hanem a második hangverseny után küldöttség jelent meg a művésznőnél s egy XIV. századbéli drágakövekkel kirakott sisakot nyújtott át neki. — Derbendben pedig a közönség lelkesedésében szerenádot adott a művésznőnek, t. i. a félváros odavonult ablaka elé és a legéktelenebb ordítózást követte, míg egyszerre egy lovas kozák csapat szétkergette a lelkesülő közönséget.

Orenburgban a kormányzó díszbédet adott tiszteletükre s ezalatt a kozák zenekar játszott. A művésznő kiváló tetszését fejezte ki az arabs lovak szépsége fölött. A kormányzó erre csakhamar eltűnt a társaságból, de kevés vártatva megnyitlak a terem szárny-ajtai és egy szolga gyönyörű arabs lovat vezetett be. »El vagyok ragadtatva, mondá, hogy önnek asszonyom, kedvében járhatok. Fogadja e szelid arabsot visszaemlékezésül ránk a vadakra.«

Visszajövet csak a koci egyik kerekének összetörése mentette meg az egész társaságot egy óriási sziklatömeg lezuhanása általi haláltól. A félelmes Grusinski Wajjeni Darogán kellett visszajövet is végighaladniok s kocsijokat egy helyen azonnal meg kellett igazítaniok, mert egy kerek eltört. Amig azzal foglalkoztak, menydörgésszerű robajjal szakadott le előttük egy óriási sziklatömeg az utra, és pedig oly erővel, hogy a kő és homok, melyet arcukba dobott a zuhanás, véresre vágta arcukat; ők azonban áldották a jó sorsot, mely kereküket összetörte, mert ha meg nem állanak vala, ép oda jutottak volna azo időre, a hová a szirttömeg lezuhanat. A használhatlanná tett uton azonban utasainknak öt versztnyit kellett gyalogolniok a legközelebbi állomásig, kocsijukat pedig a málhával visszaküldötték.

Legszébb napjuk bizonyára az volt, midőn Orenburgban ismét vasutra ülhettek és Európába visszatértek a bevégezett hangversenykörút után.

T olvasóinkhoz!

Elháríthatlan akadályok folytán lapunk 19-ik száma nem jelenhetett meg a rendes időben, miért is t. olvasóink szives bocsánatát kérjük. Legcélszerűbbnek gondoltuk a támadt hiány pótlásául kettős számot adni, a rendesnél félívvvel nagyobb terjedelemben. Egyik közelebbi számunk mellékleteül vesznek t. olvasóink ismét egy értékes zenedarabot, a harmadikat e félév alatt.

A szerkesztőség.

ZENE.

* Székely Imre nemz. zenedei tanár mult hó 21-én tartotta meg ez idej utolsó zenészetű matinéjét tanítványaival. A jeles tanár lakása zsufolásig megtelt díszes közönséggel, Haynald bibornok-érsek is jelenvolt s látszólag gyönyörködött az előadók kítűnő játékán. Székely tanár sokoldalúlag képzű tanítványaít, előadási darabok mellett a kamara-zenét sem hanyagolja el, s ez helyes, mert tanítványaít ez által nem csak jó zongorázókká, hanem egyúttal üténybiztos zenészekké is képzű, kik nem ijednek meg egy triótól vagy négyestől. Ezuttal tanítványaínak esszenciájával lépett ki a síkra. A közreműködött hölgyek játékán meglátszott, hogy a zeneművészet iránti lelkesedés és az ihlettség képessége mozgatja ujjaikat, nem pedig a tetszelgő nyegleség. Guttman Emma k. a. olvadékonyan interpretálta Chopin-t, az erőteljesebb helyeket kellőkép kiemelvén. Sima, kiegyenlített technika, öntudatos felfogás s bizonyos határozottság a játékban főleg azon tulajdonságok, melyek a kisasszony tehetségét figyelemreméltóvá teszik. Ligeti Margit k. a. ez alkalommal bebizonyítá, hogy a kamara-zene terén is biztosan mozog. Rubinstein nehéz beosztású (d-dur) szonátáját helyes felfogással és biztos ütényérzékkel játszta Szuk Lipót gordonka tanárral. Hasonló dicséret illeti Sztranyavszky Nelli, Schönfeld Mari Nagy Ida, Kriszt Emilia, Gottgeb Katica és Parragh Ida kisasszonyokat is, kik feladatukat mindannyian több-kevesebb tehetséggel, de egytől-egyig mesteröket dicsérő

alapos iskolával oldották meg. Meg kell még emlékeznünk Igerecs Katalin úrhölgy szép énekéről, melylyel az egyes zongora számok között a közönséget a szó szoros értelmében felvillanyozta.

* Pukserene, a népszínház ritka buzgalmú és szorgalmú karnagya, közte és az igazgatóság között fölmerült differenciák folytán megvált ez állásától. Bizonyára sajnálni lehet ez esetet, mert nemcsak mindkét fél, de a közönség is veszít e sajnos szakadás folytán. Helyére még nincs szerződötve senki s teendőit ideiglenesen Erkel Elek végezi egyedül Pukserenén, mint halljuk, a nyáron át falura vonul pihenni (hetedfél év óta először huzamosabban) s ott befejezi tan-könyveit a zene és énektanításról, melyről szóló elméletének helyességét a gyakorlatban több kítűnő tanítványa bizonyítja.

* Huber Károly, a kítűnő zeneszerző és karnagy veszélyesen megbetegedett pár hét előtt, jelenleg azonban már szerencsésen a javulás útjára jutott, s mint lábba-dozó ismét művészetének élhet. Öszintén óhajtjuk, hogy a kiválóan rokonszenves egyéniségű derék karnagy mielőbb teljesen fel-üdüljön s a pusztító kórnak, mely gyötré, semmi nyoma se maradjon külömben erőteljes szervezetében.

* „Ifju zeneszerzők egyesülete“ („Union des jeunes compositeurs“) cím alatt alakult Párisban egy új művészetű társulat, melynek célja az, hogy minden év december 1-étől kezdve jövő év június 1-éig rendezzenek hangversenyeket tagjaik műveiből. Az igazgató választmány

tagjai között Octava Fouqua, Bruneau, Chausson, Leborne, Archimbaud, Girod urak most még nem igen ösmert neveit olvassuk, Holmés Augusta kisasszony nevével együtt. — Nagyon elkelve egy ilyenféle mozgalom nálunk is, hol annyi tehetség hever parlagon, hogy különösen a fiatalabb nemzedékben a társulati szellem élénkebbé váljék.

* H u b a y J e n ő hazánkfia, brüsszeli kir. zeneakadémia tanár a szünidőket Spaa tengeri fürdőben fogja tölteni, hová szerződés köti. A fürdő igazgatóság 1000 frankot fizet a művészeknek, négy hét alatt adandó hangversenyei tiszteletdíjaul.

* B ü l o w J á n o s Norvégiában tartózkodása alatt néhány napig vendége volt Björnstjerne Björnsonnak, Krisztiana mellett lévő birtokán. A híres norvég költő fia a meiningeni udvari színház tagja, innen ered tehát az ismeretség. Bülow Jánost egyébiránt a stockholmi akadémia tiszteleti tagjává választotta.

* A d e b r. o r s z á g o s d a l á r ü n n e p é l y e n a k o l o z s v á r i „p o l g á r i d a l e g y l e t” is részt vesz és közelebb tartott választmányi ülésében azt a dícséretes határozatot hozta, hogy mindnyájan magyar egyenruhában jelennek meg Debrecenben.

* A s z e g z á r d i d e r é k d a l e g y l e t, mely a kolozsvári dalárünnepélyen az első díjak egyikét nyerte, a G e n f b e n, augusztus havában tartandó nemzetközi dalversenyen is pályázni készül.

* C i g a n y z e n e k a r — f ú v ó h a n g s z e r e k k e l. Varjas Béla ismert cigányprimás a fővárosban 25 tagból álló zenekart szervezett, mely a vonóhangszereken kívül fúvóhangszerekre is be van rendezve. A zenekarban van nagy és kis dob, két fuvola, két klarinet, két kürt (Flügelhorn), két mélykürt, stb. Varjas e már jól betanított zenekarával e hó elején külföldi körútra indul. Zenekarát azért szervezte így, hogy egyrészt ne csak kisebb helyiségekben, hanem a legnagyobb termekben és kertekben is hangversenyezhesen, másrészt pedig, hogy zenekarát két felé osztva, egyszerre két helyen is játszasson.

* A z á g r á b i d a l á r ü n n e p é l y. Zágrábból május 29-iki kelettel sürgönyzik a következőket: Az itteni dalkör alakításának 20 éves évfordulóján a jubiláris ünnepély annyiban öltött nemzetiségi s politikai jelleget, a mennyiben a jubileumon a horvát dalegyleteken kívül illyr és krajnai dalkörök is képviseltették magukat, élükön a laibachi dalegylettel. A vendégeket a pályaudvaron Hofmann polgármester üdvözlé. Az ünnepi misét a Jelacsics-téren Dr. Raeski mondá. A város fel van lobogózva. A program elég változatos volt. Tegnap délután népiünnep volt Maximirban, ma pedig monstre hangverseny 600 énekessel, lakoma és bál. Külömben az egész nagy dalár-ünnepély, melyre itt hetek óta a legnagyobb előkészületek tétettek, várakozás ellenére minden különös esemény nélkül folyt le. Ö s z s z e s e n 2 0 e g y l e t v o l t k é p v i s e l v e ; köztük Szlavonországból csak három: a diakovári, a viroviticei és a bródi. A laibachi szlovenek dal- és torna egyesületük által képviseltették magukat. Az ünnepélynek a legszebb pünkösdi idő kedvezett; a lakosság hidegen viselte magát. Csak egy figyelemre méltó politikai mozzanatot lehet kiemelni s ez a tegnap Makanec által tartott beszéd, melyben a szlovéneket a horvátokkal való egyesülésre és ez által egy nagy horvát nemzet alkotására hívja fel. E beszédre Tafkar a laibachi olvasó egyeslet elnöke a lakoma alatt tartott beszédében válaszolt s magát nagy lelkesedés között horvátnak vallotta. Az első pohárköszöntő a királyra, a második a bánra mondatott. Folnegevic a hazát és Markovics a dalárokat éltette. Ma este búcsúlakoma volt, időközben azonban a vendégek legnagyobb része a várost elhagyta.

* A n e w y o r k i d a l á r ü n n e p é l y anyagi sikere nem kiválóan fényes. A vállalkozónak az egész mulatság körülbelül 1.250.000 forintjába került, míg a bevételek alig rúgnak ennyire. A zenekar 302 tagja ez időre 250.000 forintot húzott, s körülbelül ugyanennyit a 20 magánénekes, míg a mindenünnen összeantoztatott karszemélyzet odaszállítása 200.000 forintot nyelt el.

A szinfalak világából.

¶ Mozart „Figaro lakodalma” kerül nálunk színre a napokban, új szereposztással. A nagy mester e remekét 4—5 év óta nem hallotta Budapest; lassacskán letűnt a műsorról teljesen. Érdekes tudnunk, hogy Párisban e hó közepén adatván újra, rendkívüli diadalt aratott az „opera comique”-ban. A zenekar ép úgy, mint a három fő női szereplő (Mad. Carvalho — grófnő; Mlle Isaac — Susanne; Mlle Vanzardt — Cherubin;) remekeltek s így valószínűleg sokáig marad meg a műsoron a külföldben is francia eredetűnek köszönhető dalmű. Nevezetes körülmény az, hogy „Figaro lakodalma” nem most először adatik, de nem is az utóbbi időkben tűnt le a műsorról. Ép a nagy forradalom kitörésének évében 1793. márc. 20-án adták először a nagy operában, azonban öt előadás után letűnt a műsorról; majd ismét 1807-ben az opera comique próbált vele szerencsét kevés sikerrel. Végre 1858-ban Carvalho igazgató átdolgoztatta a szöveget Barbier és Carré által s a „théâtre lyrique”-ben fölleveníté, később pedig az „opera comique”-ban ugyancsak ő adatta elő. A siker azonban csak tíz év múlva, ez évben lőn teljes és a remekműhöz méltó.

¶ A nemzeti színház igazgatósága által kibocsátott rendelet szerint ebben a színházi évben az utolsó előadás június 18-án lesz. Az ezt követő két napon, szokás szerint, a színi iskola nyilvános vizsgálatai fognak megtartatni, és pedig 19-én a drámai és 20-án az operai szak növendékeivel. A személyzet augusztusra tartozik újból megjelenni, e szerint a szünet nem is tart egészen másfél hónapig. Az előadások augusztus 1-én kezdődnek, ha tudniillik eddig az építkezések be lesznek fejezve, ami azonban nem valószínű, minthogy úgy a színház belsejében, mint a melléképületekben gyökeres átalakításokat fognak eszközölni.

¶ Villamosvilágítás a színházakban. A villamos világítás behozatalával a színházak komolyan kezdenek foglalkozni. A nemzeti színházban e hó első napjaiban tesznek vele kísérletet. Ösz-

szesen 200 incandescenz-lámpa fog égni a színpadon és nézőtéren. A nézőtéren elhelyezendő lámpák homályosított üveggel lesznek ellátva, a többiek egyszerű üveggel. A villamosgépeket a színházépület mögött, a vegytani intézet előtti terén felállítandó, egyenkint 12 lóerejű két gőzgép fogja hajtani. E gőzgépek fölállításához az engedélyt az egyetem rektora már megadta. — A bécsi udvari színházakban a szünetidők alatt a Swan-féle izzólámpákkal szándékoznak kísérletet tenni. — Münchenben pedig a királyi üveg-palotában külön színházat állítottak fel és rendeztek be, a villamos világítással teendő kísérletekre. Ha e kísérletek sikerülnek, Perfall intendáns értekezletre fogja meghívni Münchenbe a színház-igazgatókat és intendánsokat, hogy a szerzendő tapasztalatok alapján a villamos világítás behozatala fölött tanácskozzanak.

¶ A temesvári állandó színház őszig már fölépül és október hóban valószínűleg meg is nyílik. A megnyitási ünnepélyre a nemzeti színház tagjai fognak meghívatni, azonkívül Tamássy József is, egy népszínmű rendezésére. Három magyar előadás (vígjáték, opera és népszínmű) után a színház a téli idényre a német színetnek fog átadatni. Tavasszal az aradi színtársulat fog működni husvétől pünkösdig a színügy gyámolító egyesület szubvenciója mellett.

¶ Delibes Leo, mint Párisból jelentik, befejezte „Lekmé” című új operáját, mely az ősszel fog színre kerülni.

¶ Verdi mester, ki az utóbbi napokban nevével együtt Párisban tartózkodott, ismét visszatért Busettoba, falusi birtokára.

¶ Wagner Richard m. hó 17-én ünnepelte Bayreuthban születésének 69-ik évfordulóját. Ez alkalommal számos üdvözlő-levelek és táviratok, virágbokréttákat és egyéb ajándékokat kapott barátaitól és tisztelőitől. Lajos bajor király gyönyörű két fekete hattyut küldött a mesternek. Este Wagner lakásán színi- és énekelőadásokkal egybekapcsolt fényes ünnepély volt.

¶ Felekiné jubileumát az

írók és művészek társasága, a művésznő kijelentett óhaja folytán az őszi idényben fogja megünnepelni. A még künn levő gyűjtőleveket a társaság titkárához kell beküldeni, ki az ünnep programját az ívtartókkal annak idején közölni fogja.

¶ Patti Adelina tiszteletdíjai kezdik az örültség határait megközelíteni magasságuk által. Mapleson, a „Her Majesty's Theatre” impresariója őt újra szerződtette a következő mesés föltételek mellett, melyeket maga ír meg a „Times”-hoz intézett levelében: „Bátorkodom tudomására juttatni, hogy Patti Adelina asszonyt szerződtettem ez évi oktobertől kezdve az Egyesült Államokban tartandó körutra, mely alatt hetenként legalább kétszer tartozik énekelni, miért a primadonna egy-egy estére 917 font sterlinget (körülbelül 10.000 forint) kap. Százezer forintnyi összeg e célból már letétetett newyorki bankárjánál kaució gyanánt, mint legutolsó tíz fölléptének tiszteletdíja. Ezenkívül Patti asszony saját Pullmann-féle utazó waggonját fogja használni, melyben étterem, szalon az ő, konyha és hálóterem van szolgaszemélyzete számára. Saját költségesen viszem vele azon két szakácsot is, kik utján kísérik. Mapleson.” A diva különben jelenleg Londonban a Covent Garden színház olasz opera társulatával énekel, nemrég lépve föl először Katalin szerepében, az „Észak esillagá”-ból.

¶ Nilsson Krisztina szeptember hó folytán indul egy amerikai körút megtételére Jarret impresarioval. Vendégszereplése egész jövő évi májusig fog tartani s bizonyára néhány százezer dollárt fog a szőke svédnőnek jövedelmezni.

¶ Geisteringer Mária asszonyt annyira föllekesíté amerikai fogadtatása és fényes jövedelmei, hogy a következő idény alatt ismét fölkeresi a művészek ez Eldorádóját.

¶ A legnagyobbak. E nyár folytán Londonban hat énekesnő fog egyszerre működni, kiket csaknem koruk legnagyobbjainak lehetne mondani. Ha Wiltné és Gerster Etelka ott volnának, a világnak nagy énekesnője nem maradna több. Ott van Patti, Lucca, Sembrich, Trebelli, Nilsson és

Albany, kik mind a Covent-Garden színház olasz operájának tagjai lesznek e nyárra, ha az alkudozások sikerre vezetnek. Nilsson kivételével a többi már mind ott van és fölváltva interpretálják az olasz mesterek műveit.

¶ Molnár György kiváló tragikusunk, ki jelenleg Aradon tartózkodik, június 1-én kezdi meg vendégszereplését Versecen, hol hatszor lép fel összesen. Innen Dévára megy. Mindkét helyen Othello-ban, Don Caesar de Bazan-ban, Tartuffe-ben, Bánkban-ban, I-ső István királyban s Lear királyban lép fel.

¶ Jókainé atyjáról, néhai laborfalvi Benke József tanárról, ki a magyar színészet úttörő bajnokai közé tartozott, hibás adat került lapjainkba. Az t. i., hogy diósgyőri sírjára emléket állítottak. Ez nem felel meg a valóságnak. A tény az, hogy hamvait áthelyezték a diósgyőri temetőből Miskolcra, a Mindszenti sírkertbe, egyik leánya: dr. Huray Istvánné és annak férje, a b-füredi főorvos jelenlétében. Azért helyezték pedig át, mivel Miskolc volt sok ideig tanítói működésének színhelye, míg Diósgyőrött csak néhány hónapig lakott barátja: Déryné kedvéért. Benke József sírja felé tiroli fehér márványból faragott emléket két leánya: Jókainé és dr. Huray Istvánné ünnök emeltettek.

¶ Uj operák. Florencben Maglioni mestertől új operettet adtak elő „arany korona” cím alatt. — egyelőre próbául csak saját házában, de rendkívüli sikerrel. A zenekar vonós hangszerekből, két fuvolából és harmoniumból állott. — Ugyancsak Florencben a Salvini-színházban nemrég került színre Graziani-Walter mester által szerzett gyermekoperett. — „Amelia” című — tetszés által kísérvé. — A triezsi „Fenice” színház pedig „Az ördög csókja” című operát hozott színre, Sauvage által szerepelve, meglehetősen siker mellett.

¶ Vidéki színészet. Jakabffy Gábor visszalépett a színigazgatástól. Okul betegségét és azt hozza fel, hogy társulatának tagjai méltatlanul bántak vele. — Bánfalvi Béla színigazgató, 3 tagra lepadt társulatával jelenleg Ócsodón tart előadásokat a legnagyobb részvéflenséggel küzdve. — Békésre az utóbbi időben két színigazgató is folyamodott, de a hatóság mind a kettőnek kérvényét visszautasította, azt adva okul, hogy a lakosság sanyarú viszonyok közt élnem telik a színházra. — Nagy-Kanizsán az ottani rendőrség betiltotta a német színészek előadásait, mert nem volt miniszteri engedélyök.

Képzőművészetek.

*** Margit arcképe. A muzeum egyik termében. Ligeti Antal kitűnő képírónk műtermében, van kiállítva Angeli, magyar születésű bécsi festőművész szép műve, mely a magyar festő fiatal leányát: Ligeti Margit kisasszonyt ábrázolja. Sokan nézik a finom festményt, mely hű vonásokban mutatja be a bájos magyar hölgyet, a fővárosi bálók népszerű esárdás táncosnőjét. A kép még nem bevezetett egész, inkább vázlat; Angeli, ki Budapesten Andrassy Ilona grófnő nagy képét festette, csak nagyjában dolgozhatta ki a másik szép hölgy arcképét: de ígérte, hogy nemsokára teljesen bevezeti. Folyton nagy számú közönség nézte Ligeti műtermét, sokan megálltak a váz előtt és nézték a hasonlatosságot. Az összehasonlítás az élőkép és kép közt annyival könnyebb volt, mert olykor a kép eredetije is a közönség sorában volt és a nézők vonásról vonásra megkritizálhatták Angeli képét. Angeli képe hű, a mi a vonásokat illeti, de kifejezést nem adott a képnek s ennyiben nem sikerült teljesen.

*** Munkácsy-díszalbum. A műcsarnokban tartott jelmez-estély emlékére Munkácsynak átadandó díszalbum számára a felvételekkel és albumlapok elkészítésével megbízott Ellinger fényképész már befejezte az arcképek kasírozását, s az albumot a napokban már el is küldötte a jelenleg Párisban időző Vastagh Györgynek, ki azt személyesen fogja átnyújtani Munkácsynak. Az albumban nem az eddig szokásos tolólapok vannak alkalmazva, hanem az arcképek kartonra vannak kasírozva és aranszegélyvel körülvéve. Maga az album 32 cm. magas és 45 cm. széles; acélkék selyem plüshe van kötve, dús aranyvágással és két broncapocsessal ellátva. Az előlapok arany brokát papirosból vannak. Az egész kiváló izléssel a Gottermeyer és Halfer helybeli, a könyvkiállításon is kitüntetett cég műhelyében készült. Belül az első lapon, a címlappal szemközt Munkácsy és neje arcképei foglalnak helyet. Azután következik a gyönyörű címlap renaissance stíliú betűkkel és szép M. betűt mutató inicialéval, melynek egyik olda-

lán, fehér cimerven arany-vörös-kék színekkel M. M. monogramms a másik felén kék cimerven a festészeti jelvények ezüst színnel láthatók. A két cimert szalag köti össze, mely fölött nemesi korona van. A címlap a következő feliratot viseli: „Munkácsy Mihálynak, a budapesti műcsarnokban tartott jelmez-estélyen jelen voltak, emlékül.“ Az igen díszes címlapot a mintarajztanoda növendékei készítették. Az albumban összesen 93 arckép van, mindegyike Makart-modorban. Elül a bizottsági tagok arcképei vannak, azután következnek a többi jelen voltakéi. Munkácsy saját és a neje arcképéből már 150 darabot rendelt Ellingernél utána, mivel a kitűnő arcképek Párisban nagy tetszésnek örvendenek.

*** Régi magyar falfestményekeket fedeztek föl Háromszék megyében, melynek Bessenyő községében egy igen régi templom van, mely a mult években romlásnak indult. A pusztuló falak némi freskó-nyomokat hoztak napvilágra. Huszka József rajztanár lehántotta a vakolatot s alatta gyönyörű freskókat talált, melyek Szent László királyt ábrázolták, a mint a kunt űzi, legyőzi és megöli. A rajz nem épen kifogástalan, különösen a lovaké, de az arcképek (kivált a királyé) mind a három képen nagyon egyéni és karakterisztikus. A király fehér lovon, dárdáját kifeszítve űzi a leányrablót, ki nyilat lő reá. A király lovagfegyverzete feltűnően elüt a sajátóság hegyes süvegű, s könnyű fegyverzetű kunétól, kinek arca bőre is szerfelett fekete a királyé és a rablott leányé mellett. Ló és nyeregszerszám a kunnál is királyilag ékes. A második képen a király lova vén fához van kötve; Szt. László a torkán fogja a kunt, ki könyörögni látszik. Feltűnően szép az elrablott leány, zöld színű, ujjatlan köntösében. A harmadik képen László féllábbal a kunra lépve, dárdáját mellének szögezte, míg a leány kétkézre fogott karddal igyekszik a földre tiprott kunt lenyakazni. A leány háta megett a kun lova vad vágatásban rohan el. A színek igen élénkek. Az alakok festői mozgásban s bár a karok kissé hosszúak s a lovak nem épen

hibátlan rajznak — mégis egyike e képesoportozat a legjobb freskóinknak. A kép körül a XIV. század első felét bátran vehetjük. A templom ellenkező (déli) oldalán is van két sor freskó egymás felett, de már itt festés és rajz meglehetősen mögötte áll az előbbinek, s ha nem későbbi mű, ugy kevésbé ügyes festőre vall. Az egyik kép egy vértanú felfeszítését ábrázolja, a másikon egy oltárkép van, közbül egy női alak, talán Mária, jobbján egy férfi, balján egy vénebb nő, mind glóriás fejvel. Balról egy imádkozó nő, valószínűleg a donator. Háttérben góth torony-részletek. A megrongált képen a gyermeket (Krisztust) nem lehet kivenni. A harmadik képet még nem tisztították meg egészen a százados mészrétegtől. Az elősorolt életnagyságú alakokkal festett képeken kívül van még egy másik képsor is felette, melynek részletei még nem vehetők ki.

* * B e n e z u r G y u l a festőművész hazánkba Karlsbadból vissza utazott Münchenbe, az ottani művészeti akadémia igazgatóját értesítendő, miszerint a Budapesten felállítandó mesteriskola vezetését elvállalta. A művész, mielőtt itteni állását végleg elfoglalná, még egyszer Budapestre szándékozik jönni, hogy a mesteriskola berendezésére vonatkozólag több intézkedést tegyen.

*. A p a r i s i S a l o n díszérmeit e napokban osztották ki. A festészeti díszérmét Puvis de Chavannes nyerte, a szobrászati Lanson, a metszést Wattner. A párisi komolyabb műkritikusok egyébiránt az idei Salonnal kevésbé vannak megelégedve s Jules Comte éles támadást intéz általában a festészet terén elharapózó szabadságellen. Nem lehet többé szó külön műfajokról, iskolákról, mindent összekevernek s különösen az arányokban minden józan felfogást arcul ütnek. Bastien-Lepage például egy öreg parasztot festett, ki az erdőben fát

szed; nagy gondal festett kép, de az alak oly óriási, mint valami nagyszabású hősi tárgyú festményen. Az egyházi festészet is nagy hanyatlást mutat. Ez iránynak már kevés híve van s ezeknek műveiben is, ugymond Comte csak személyes benyomások tükröződnek vissza, de nem vallási ihlettség. Duran „Krisztus sírbatétele“ pompás színészű kép, de a művész nem nyújt egyebet néhány női tanulmányfejnél s mesterileg festett meztelen testnél. Constant „Krisztus“-a szintén virtuozitással ábrázolja a hideg kőn heverő testet, anélkül hogy valami benyomást tenne a nézőre. A történelmi festőknél a kompozíció zavarossága, a rajz hiányossága ötlük minduntalan szembe s e festmények is csak óriási terjedelmökkel s a vaktában összehordott színek tarkaságával akarnak hatni. A keleti tárgyú festmények nagy számából Guillaumet „Szahará“-ja, Aublet „Skutarii üvöltő dervisek“ című képe s a Constant Benjamin „Alhambra“-ja találkoznak osztatlan díszérettel. Az arcképfestők között még mindig Sargent áll legelől, mellette Duran, Bonnat, Hébert, Roll óriási festménye, mely az 1880. július 14-ki ünnepélyt tünteti fel, s melynek a laikusok az arany érmet szánták, a műbírálok tetszését egyáltalában nem nyerte meg s a beesületrenddel büszkélkedő Manet „Vendéglő“-je fölött szintén pálcát törnek. A harmadfélezer kép közt általában alig van olyan, mely az idei Salont emlékeztetéssé tenné.

* * E l é g e d e t l e n m ű v é s z e k. Harminenyole olasz művész, a ki részt vett a Viktor Emanuel király emléksobrára kiírt pályázatban, kérvényt intézett az olasz képviselőházhoz, hogy a jury határozata megsemmisíttessék. Nicotera elnök ezt a kérvényt, mint sürgőset tűzte napirendre. Sérélmük főleg az, hogy a jury az első díjat Renot francia szobrásznak ítélte oda.

Egyveleg.

Milyen lesz a nemzeti színház? A nemzeti színházban a júliusi szünet alatt számos tűzbiztonsági javítást és átalakítást fognak végre vinni, miknek ismerete a főváros színházlátogató közönségére megnyugtató befolyással lesz. Némely átalakítások, mint

tudjuk már meg is történtek, a java most jön. A szünet alatt eszközrendő újítások. a) A nézőtér menyezetét a zsinórpadtól elválasztó kettős vaslemez-fal. b) A most faszerkezetű zsinórpádlásnak és a szinpadon keresztülvezető hidaknak egészen vasból berendezése. c) A szinpad feletti tetőzet deszkázatának és a táncterem menyezetének és falainak éghetetlen lemezekkel bevonatása. d) 6 csőből álló szellőztetési készülék berendezése, mely vész esetén füst-elvezetőül is szolgál. e) A zsinórpád felett egy zuhanykészülék berendezése. f) A szinpad hátsó falának újra építése két toronnyal, melyen a zuhanykészülékhez kellő víztartányok fognak elhelyeztetni. g) Ez új hátfalon és a melléképületen új menekvési ajtók nyitása a színházi személyzet részére. h) A karzati folyosó felett a tető alatt elhelyezett 8 db. régi víztartány részére külön vízvezető csővezet berendezése. i) A mostani zsinórpád gázvezetékének lebontása és a vaszinórpád elkészültével újra berendezése. k) Járdá fektetés, a színház mögött az oda nyíló szoba és pince ablakok felszerelése, a szinpadra vezető esarnokok aszfaltozása. l) A földszinti néző helyiségeknek zártszékek helyett a mostani újabb alakú támlásszékekhez hasonlólag új fonatú nád ülésű és bőrrel párnázott támlájú székekkel való berendezése. m) A II. emeleti helyiségeknek a földszinti támlásszékekhez hasonló új 107 zártszékekkel, valamint a III. emeleti nézőtérnek 238 új zártszékekkel bebutorozása. n) A nézőtér menyezetének újra díszítése. Minden munkálatnak augusztus 1-ére leendő elkészítésére az illetők (Schlick-féle gépgyár, Wagner építőmester, Zellerin M., Thék Endre asztalos, Kozilik J. karpitos, Rittinger aranyozó) szerződésileg kötelezvék. Az előadásokat megelőzőleg június első felében 10—14 napon át kísérletek fognak tétetni a szinpadoknak s a nézőtérnek villammal való világításával. E próba világítást a helybeli Ganz és társa gépgyár eszközli.

*

Amerikai monstre-hangversenyek. New-Yorkban az utóbbi években többször rendeztek monstre-hangversenyeket, melyek nagyon megnyerték a yankeek tetszését. Nem annyira igazi zeneművészetet, mint rendkívüliséget kiyántak s a new-yorki hangversenyek pénzügyi eredménye is oly fényes volt, hogy nem enged nyugtot a többi nagyobb városnak sem. E tavaszon már három helyen rendeztek monstre-hangversenyeket, s a bécsi udvari opera jeles énekesnője: Friedrich-Materna asszony kettőben is szerepelt. A legnagyobbszerű ezuttal is a new-yorki volt, hol a zenekar háromszáz, az énekkar háromezer tagból állott, s nyolcezer főnyi közönség szorongott a nézőtérén. Cincinátiban nyolcszáz énekes és százhetven zenész igyekezett lehetőleg nagy zajt ütni, végre Chicagóban ezer énekes és százhetven zenész működött közre. Mindhárom monstre-hangversenyt Thomas Tivadar, Amerika leghíresebb zenekari igazgatója vezette.

*

A Wagner-hecc Párisban. Az „Evenement“ közölt egy levelet, melyet állítása szerint Wagner intézett volna Lamoureuxhez, ki élén áll azon koncert-előadásoknak, melyek a zenei mesterművek népszerűvé tételét tűzték ki célul. E levélben Wagner gorombán fitymálja Franciaországot, és azt is mondja többi közt, hogy Lohengrinje dicsőségesen bejárta az egész világot és Párisra semmi szüksége, annyival kevésbbé, mert a franciáknak ritka kivételektől eltekintve, nincs is műérzékök a zenészet iránt. A hang mindvégig ez. Erre aztán az egész francia sajtó haragra lobbant és hasonlóval akarván fizetni, ugyancsak durván utasítják rendre a jövő zenéjének apostolát. Lamoureux azonban oda nyilatkozik, hogy ő soha életében Wagnertől levelet nem kapott. Bizonyos tehát, hogy valamely tréfás ember ültette föl az ál-Wagner levéllel nevezett lapot.

Kiadótulajdonos: a „HARMONIA“ magyar zeneművészek részvénytársulata.

19.—20. sz.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK

HETI SZEMLEJE.

SZAKSZERKESZTŐK :

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ :

KACZIÁNY GÉZA.

KIADÓTULAJDONOS :

A „HARMONIA“ MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMT. IDŐSB. POLDINI EDE ÉS TÁRSA

1882.

Egyes szám ára 15 kr.

Május

Május 29-én.

1824. szül. Schletterer J. M. jeles zenekarigazgató Ansbachban.

Május 30-án.

1794. szül. Moscheles Ignác, zeneszerző és zongoraművész Prágában. Meghalt 1870.

1797. szül. Lobe K. János, zeneíró. Irt zeneszerzéstant, összhangzattant stb.

Május 31-én.

1809. halt meg Haydn József. Szül. 1732.

Június 1-én.

1771. szül. Paër Nándor, operaszerző Parmában.

1781. szül. Habeneck Ferenc, a párisi zenedei hangversenyek alapítója. Megh. 1849.

Június 2-án.

1832. halt meg Garcia Manó, híres énekmester Párisban.

Június 3-án.

1832. szül. Lecocq Károly, operaszerző Párisban.

1872. halt meg Esser Henrik, jeles zeneszerző Salzburgban.

Június 4-én.

1872. halt meg Moniuszio Stanislaus, hírneves lengyel zeneszerző, Varsóban.

Június 5-én.

1816. halt meg Paisiello Giovanni operaszerző Nápolyban. Szül. 1741.

1826. halt meg Weber Károly Mária Londonban. Szül. 1786.

Június 6-án.

1817. szül. Sivori Camillo, hegedűművész Genuában.

Június 7-én.

1807. szül. Servais A. Ferenc, gordonkaművész Halban (Brüsszel mellett). Megh. 1866.

1842. szül. Gobbi Henrik, zeneszerző és akadémiai tanár Budapesten.

Június 8-án.

1810. szül. Schumann Róbert, Zwickaiban (Szászország). Megh. 1856.

Június 9-én.

1810. szül. Nicolai Otto, a „windsori víg nők“ opera szerzője, Königsbergben. Megh. 1849.

Június 10-én.

1556. halt meg Agricola Márton, zenetudós és karnagy Magdeburgban. Szül. 1486.

Június 11-én.

1849. halt meg Kalkbrenner Frigyes, zongoraművész és zeneszerző Enghienben (Páris mellett). Szül. 1784.

A 19.—20. számok tartalma :

Társulatunk.

Utóhangok.

Tárca :

- A. A remek hegedű. (Novelette.)
- B. Vidor Pál és népszinműve.
- C. A dalmű kezdete Franciaországban.
- D. Kaukázusi hangversenykörút.

Tisztelt olvasóinkhoz !

Zene.

A szinfalak világából.

Képzőművészet.

Egyveleg.

Hirdetések.

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak :

Kitünő hazai gyártmány.

K O R I K B É L A

zongorakészítő Budapesten.

Szakértők véleményével támogatott kitünő hangszerek, melyek a magyar közönség figyelmébe ajánlatnak.

Javitást és bőrozést is eszközöl.

!!! Figyelmeztetés !!!

Kitünő zongorahangoló

M A G R I N I A.

ajánlatik mindennemű zongora-hangolás, javítás, bőrozésére.

Megtudható a társulat zeneműkereskedésében váci utca 3.

„Legujabb zeneművek.“

»Este van már« magyar Románc énekhangra zongorakisérettel, szerzé **Aggházy Károly** . . . . . Ára 80 kr.

»Aus schöner Zeit« Op. 9. Fünf lyrische Klavierstücke :

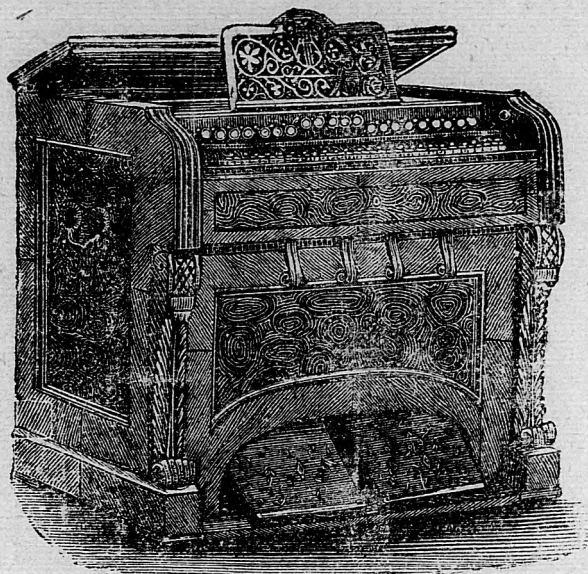
- Nro 1. Erinnerung,
2. Mazurka,
3. Liebeslied,
4. Aus der Ferne,
5. Zukunftsbilder,

szerzé **Kersch F.** megjelent Cranz Ágostnál Hamburgban.

»Drei instructive Sonatinen« von **Nikolai von Wilm.** München Jos. Aibl.
Igen ajánlatos tanulmányok előre haladottak számára.

»Petőfi dalok« szerzé **Angyal A.** Ára 1 frt. Csinos hatásos dalok, kaphatók a társulat nemz. zeneműkereskedésében.

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak:

A legkitünőbb
„Harmoniumok“

Titz Péter utóda
Kotykievicz Teofil
gyára Bécsben.

A legjobb minőségű Harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és szalon-harmoniumok Prolongement és Percussióval. Templomok és iskolák számára 100 forinttól felfelé.

Több évi jótállás!

➡ Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

➡ **! Ehrbar! !** ➡

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongora gyártás remekei közé tartoznak. Tartóságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti e gyár nagy hírnevét Kaphatók:

Szalon Stucz,	diófa	} keresztthurozott és egyszerű.
„ „	fekete	

„Produktiv szövetség“

E céget hat évvel ezelőtt a világhírű „Bösendorfer“ zongoragyárából elszakadt 60 munkás alapította s ma már méltán vetekedik az anyagyár készítményeivel.

Tekintve a kitünő minőséget a legolcsóbb hangszer. Különösen ajánlhatók az úgynevezett „Mignon zongorák.“

➡ **A nagy arany éremmel kitüntetve.** ➡

SCHMIDT FERENCZ

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák

Rövid szalon, diófából

„ „ fekete.

➡ Árjegyzék küldetik, díj nélkül.